T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020 / 269
KARAR NO : 2020 / 319
KARAR TR : 28.5.2020

ÖZET : Davacının Genel Sağlık Sigortası kapsamında prim ödememesi gerektiğinden bahisle yaptığı itiraza ilişkin olarak, davalı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi Başkanlığınca verilen, "…hane halkı ziyareti sonucunda yapılan gelir hesaplaması, güncel GSS mevzuatı ve Vakfımızın karar organı olan Mütevelli Heyetinin kararıyla Gelir Testi itirazınız G1 olarak tescillenmiştir…" içerikli ve 26.02.2016 tarih ve 2016-1/73 sayılı kararın iptali istemiyle açılan davanın, ADLİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : S.S.
Davalı : Haliliye Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi Başkanlığı

O L A Y : 1-a)Davacı dilekçesinde; ailesiyle yaşadığı sorunlar nedeniyle 2011 yılından itibaren tek başına Şanlıurfa ili Haliliye ilçesi Bağlarbaşı mahallesi 1884 Sk. No:23'te hayatını sürdürdüğünü; sağlık kuruluşlarından faydalanabilmek için davalı idareye Genel Sağlık Sigortası (GSS) kapsamında gelir tespiti yapılması için yaptığı başvuru neticesinde idarece kendisine, 5510 sayılı Kanunun 60. maddesinin (g) bendinin (1) numaralı alt bendi uyarınca prim ödeme zorunluluğu olduğunun tespit edildiği gerekçesiyle, sisteme borçlandırılmış bulunduğunu; Bakanlar Kurulunun 2011/2512 karar sayılı "Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Gelir tespiti, Tescil ve İzleme Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"in 11. maddesinin (2) nolu bendinde "Yapılan gelir tespiti sonrasında aile içinde kişi başına düşen gelir tutarı asgari ücretin üçte birine eşit veya üçte biri üzerinde olduğu tespit edilenlerin" 5510 sayılı kanunun 60. maddesinin (g) bendinin (1) numaralı alt bendi uyarınca prim ödeme zorunluluğu olabileceğinin tespit edildiğini; ilgili Yönetmeliğin "Gelir tespitinde esas alınacak aile bireyleri" başlıklı, madde 10-1) bendinde "Gelir tespitinde, aynı hane içinde yaşayan eş, evli olmayan çocuk, büyük ana ve büyük babadan oluşan aile esas alınır." denildiğini ve aynı maddenin 4) bendinde ise "Öğrenim nedeniyle geçici olarak aynı hanede yaşamayan yirmibeş yaşını doldurmamış evli olmayan çocuklar, öğrenimleri süresince aile içinde değerlendirilir" denildiğini; yani ilgili mevzuatın, gelir tespitinin "aynı hanede yaşamak" koşuluna göre yapılacağını kesin hüküm altına aldığını ve bu hane kavramının da ikamet edilen hane olduğunu da açıkça belirtmiş olduğunu, (madde 12-6) bendinde ise "Aynı hanede birlikte yaşama ve hanede meydana gelen değişikliklerde Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi kayıtları esas alınır." denilmek suretiyle hangi kaydın esas alınacağının düzenlendiğini; yapılacak tespitlerde, ikametinde yalnız başına yaşadığının görüleceğini; adına kayıtlı herhangi bir taşınır veya taşınmaz malvarlığının, sabit gelirinin bulunmadığını; Yönetmelik kapsamındaki herhangi bir prim ödememesi gerekirken, prim ödeme kapsamı uygulamasının hukuka aykırı olduğunu; davalı idareye yaptığı başvurulardan bir sonuç alamadığını, hiçbir gerekçe ve tespit gösterilmeden sadece talebiniz uygun görülmemiştir şeklinde cevaplar verildiğini ifade ederek; Genel Sağlık Sigortası kapsamında tarafına uygulanan 5510 sayılı Kanunun 60. maddesinin (g) bendinin (1) numaralı alt bendi uyarınca prim ödeme zorunluluğunun iptali ile anılan madde gereğince prim ödememe kapsamına alınması için yaptığı 29.01.2016 tarihli başvurusunun reddine ilişkin davalı idarenin 26.02.2016 tarih ve 2016-1/73 sayılı kararının iptali ile prim ödememe kapsamına alınması istemiyle Haliliye Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi Başkanlığına karşı idari yargı yerinde dava açmıştır.

1-b)ŞANLIURFA 2. İDARE MAHKEMESİ; 7.4.2016 gün ve E:2016/307, K:2016/504 sayı ile, "(…) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 1. maddesinde; bu Kanunun amacının, sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişisel güvence altına almak, bu sigortalardan yararlanacak kişileri ve sağlanacak hakları, bu haklardan yararlanma şartları ile finansman ve karşılanma yöntemlerini belirlemek, sosyal sigortaların ve genel sağlık sigortasının işleyişi ile ilgili usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiş, aynı Kanunun 60.maddesinde; "İkametgahı Türkiye'de olan kişilerden;

a) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının;

[1] (a) ve (c) bentleri gereğince sigortalı sayılan kişiler,

2 (b) bendi gereğince sigortalı sayılan kişiler,

b) İsteğe bağlı sigortalı olan kişiler,

c) Yukarıdaki (a) ve (b) bentlerine göre sigortalı sayılmayanlardan;

1) Harcamaları, taşınır ve taşınmazları ile bunlardan doğan hakları da dikkate alınarak, Kurumca belirlenecek test yöntemleri ve veriler kullanılarak tespit edilecek aile içindeki geliri kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden az olan vatandaşlar ile gelir tespiti yapılmaksızın genel sağlık sigortalılığı ya da bakmakla yükümlü olduğu kişi

bulunmayan Türk vatandaşlarından 18 yaşını doldurmamış çocuklar.... d) Mütekabiliyet esası da dikkate alınmak şartıyla, oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler, e) 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanun gereğince işsizlik ödeneği ve ilgili kanunları gereğince kısa çalışma ödeneğinden yararlandırılan kişiler, f) Bu Kanun veya bu Kanundan önce yürürlükte bulunan sosyal güvenlik kanunlarına göre gelir veya aylık alan kişiler, g) Yukarıdaki bentlerin dışında kalan ve başka bir ülkede sağlık sigortasından yararlanma hakkı bulunmayan vatandaşlar, genel sağlık sigortalısı sayılır…...6 ncı maddenin birinci fikrasının (a), (b), (c), (f), (g), (h), (ı) ve (k) bentlerinde sayılanların öncelikle, genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi olup olmadığına bakılır. Genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi ise tescili yapılmaz. Aksi takdirde birinci fikra hükümlerinden durumuna uyan bende göre genel sağlık sigortalısı sayılır. Birinci fikranın (f) bendi kapsamında gelir alması nedeniyle genel sağlık sigortalısı sayılanlar, aynı zamanda diğer bentler gereği de genel sağlık sigortalısı sayılması halinde (f) bendi dışındaki bentler kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılır." hükmüne yer verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacı hakkında yapılan gelir testi neticesinde 5510 sayılı Kanunun 60.maddesinin g.bendi uyarınca prim ödeme zorunluluğu kapsamında kabul edildiği, davacının bu kapsamdan çıkarılarak prim ödememe kapsamında alınması için 29.01.2016 tarihinde başvuru yaptığı, sözkonusu başvurunun 26.02.2016 gün 1/73 sayılı işlemle reddedilmesi üzerine bu işlemin iptali ve prim ödememe kapsamına alınması istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Yukarıda yer verilen 5510 sayılı Kanunun ilgili maddelerine göre, herhangi bir kapsamda genel sağlık sigortalısı olmayan veya genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamında sağlık yardımlarından yararlanma hakkı bulunmayanların, 5510 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin birinci fikrasının (g) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olarak tescil edilmesi mümkündür. Sözkonusu düzenleme kapsamında genel sağlık sigortalısı olarak tescili yapılacak kişilerin belirlenmesi için kurumca gelir testi yöntemi (GSS) uygulanarak kimlerin genel sağlık sigortalı olacağı belirlenmekte olup davacı hakkında yapılan gelir testi sonucunda prim ödeme yükümlülüğü kapsamına alınmasından kaynaklanan uyuşmazlığın görüm ve çözümü 5510 sayılı Kanunun 101.maddesi uyarınca İş Mahkemelerinin görev alanına girdiğinden bakılan davanın çözümünde Mahkememizin görevli bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 15/1-a. maddesi hükmü uyarınca davanın görev yönünden reddine…" karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

2-a)Davacı bu kez aynı istemle, aynı davalıya karşı adli yargı yerinde dava açmıştır.

2-b)Şanlıurfa 1.İş Mahkemesi: 20.6.2017 gün ve E:2016/457, K:2017/838 sayı ile, uyuşmazlığın esasını inceleyerek davanın kabulüne karar vermiş, bu karara karşı istinaf yoluna başvurulmuştur.

2-c)Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 10.Hukuk Dairesi: 8.2.2018 gün ve E:2017/2986, K:2018/282 sayı ile, "(…)Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 05.10.2017 Tarih 2015/19562 Esas - 2017/6431 Karar sayılı ilamında da açıklandığı üzere; sigortalıların genel sağlık sigortası, primlerinin tahakkuk ve tahsil edilmesi görevi Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) aittir. Ne var ki primlerin tahakkuk ve tahsil edilebilmesi için prime esas gelir testinin usulünce yapılıp kesinleşmiş olması gerekecektir. SGK'ye genel sağlık sigortası prim miktarının belirlenmesinde esas alınacak gelir testi yapma hususunda görev verilemiş, aksine 633 sayılı KHK ile genel sağlık sigortalılığının tespitinde esas alınacak gelir testlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek ve bu testleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla işbirliği yaparak uygulamak görevi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bırakılmıştır. Dolayısıyla gelir testi uygulamasından kaynaklanan davalarda, 5510 sayılı Kanunun uygulanmasını gerektirir herhangi bir yasal düzenleme olmadığından gelir testinin iptali için açılan davaların çözüm yerinin idari yargı olduğu açıktır. Ancak uyuşmazlığın gelir testinin kesinleşmesinin ardından tahakkuk edecek prim tutarı ve tahsile ilişkin olması durumunda 5510 sayılı Kanunun kapsamında yargılama ve değerlendirme yapılacağından iş mahkemesi görevli olacaktır.

Bu kapsamda;

1-) 08.03.2017 tarihli ve 30001 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "6824 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 1/4/2017 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 5510 sayılı Kanunun 60, 61, 80, 81 inci maddelerinde yapılan değişiklikler ve Kanuna eklenen geçici 73. madde ile genel sağlık sigortası uygulamalarına ilişkin değişiklikler yapılmış olup, değişiklik gereği davacının, 5510 sayılı Kanunun 60. maddesinin birinci fikrasının "g" bendi kapsamında genel sağlık sigortası primi ödeyenler statüsünde prim ödeme yükümlüsü kabul edilip edilmediği varsa tahakkuk eden prim borcu SGKden sorulmalı,

2-Yazı cevabına göre davacının beyanı alınarak uyuşmazlığın devamı halinde:

a-)Davacı tarafından Kurumca prim borcu çıkartıldığının iddia edildiği, sigortalıların genel sağlık sigortası primlerinin tahakkuk ve tahsil edilmesi görevi SGK'ye ait olduğu gözetilerek, HMK'nin 124. maddesi dikkate alınmak sureti ile usulüne uygun şekilde SGK'ye husumet yöneltilmesi için davacı tarafa süre verilmeli ve kendisine husumet yöneltilen SGK'nın göstereceği bütün deliller toplandıktan sonra değerlendirme yapılmalı,

b-Haliliye Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi tarafından yapılan gelir testine ilişkin idari prosedür dava dosyasından ayrılarak görevsizlik verilmeli, idari yargı kararı HMK'nin 165. maddesi gereğince bekletici mesele yapılmalı, kesinleşmenin ardından davaya konu prim tahakkuk işlemi hakkında inceleme yapılarak sonucuna göre bir karar verilmelidir.

Yeri gelmişken belirtilmelidir ki, HMK'nin 355. maddesinde, "İnceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde bunu resen gözetir." 353. maddesinde, "(1) Ön inceleme sonunda dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşılırsa; a) Aşağıdaki durumlarda bölge adliye mahkemesi, esası incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar verir: ... 4)Diğer dava şartlarına aykırılık bulunması. ... 6) Mahkemece, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç

değerlendirilmeden karar verilmiş olması..." düzenlemelerini içermektedir.

Eldeki davada, hakimin yukarıda açıklanan resen toplaması gereken delilleri toplamadan ve değerlendirmeden karar verdiği anlaşılmaktadır. Hakimin resen değerlendirmesi gereken deliller toplanmadan sonuca ulaşılması mümkün olmayıp, anılan delillerin 353/1-a-6. madde içerisinde olduğunun kabul edilmesi gerekir. Delillerin tümünün toplanmamış olması, adil yargılanma hakkı ve hukuki dinlenilme hakkının ihlalidir.

Bu çerçevede, yukarıda belirtilen, kuşku ve duraksamaya yer olmayacak şekilde yargılamanın sonuçlandırılabilmesi için yanılgılı değerlendirme ve eksik inceleme sonucu yazılı şekilde karar verilmiş olması, usul ve esas yönlerden hukuka aykırı olup, HMK'nin 353/1 -a maddesinin (4) ve (6) numaralı alt bendi uyarınca davalının istinaf başvurusunun kabul edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı;

1-)Davalının istinaf başvurusunun kabulü ile, Şanlıurfa 1. İş Mahkemesinin 20.06.2017 Tarih ve 2016/457 Esas - 2017/838 Karar sayılı kararının, HMK'nin 353/1-a maddesinin (4) ve (6) numaralı alt bentleri uyarınca KALDIRILMASINA;

2-)Açıklanan eksikliklerin giderilmesi yönünden davanın yeniden görülmesi için dosyanın Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE…" karar vermiştir.

2-d) Davacı, Şanlıurfa 1.İş Mahkemesine hitaben verdiği "Bölge Adliye Mahkemesi kararına ilişkin talepleri"ni konu 17/07/2018 tarihli dilekçesinde; "Kararda gelir testine yönelik itiraz işleminin idari yargıda çözümlenmesi gerektiği belirtilmiş ise de; davalı Haliliye Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi, gelir testine yönelik işlemini dava aşamasında iptal ederek (şartlarımda hiçbir değişiklik olmadığı halde) prim ödememe kapsamı olan 5510 sayılı Yasa'nın 60. md (c) bendinin (1) nolu alt bendi kapsamındaki herhangi bir prim ödememe kapsamına alınmış bulunmaktayım. Dolayısıyla gelir testine yönelik idari işlem davalı idarece dava aşamasında iptal edilmiş olduğundan idari dava konusu edilmesine gerek kalmamıştır.

Tahakkuk eden prim borcunun silinmesine yönelik talebimin Bölge Adliye Mahkemesi kararında da belirtildiği üzere husumetin SGK'ya yöneltilmesi gerektiği belirtilmekle, dava konusu prim borcuna yönelik olarak davanın davalısının SGK olarak düzeltilmesi ve husumetin SGK ya yöneltilmesine muvafakat etmekle, söz konusu usulsüz prim borcumun silinmesini saygıyla arz ve talep ederim." demiştir.

2-e) Davacı 23.10.2018 tarihli dilekçesiyle, husumetin Sosyal Güvenlik Kurumuna yöneltilmesini, davaya davalı olarak dahil edilmesini talep etmiştir.

2-f) Şanlıurfa 1.İş Mahkemesi, 26.2.2019 tarihli duruşmada, E:2018/143 sayı ile, "1-Haliliye Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi tarafından yapılan gelir testine ilişkin idari prosedürün tefriki ile yeni esas kaydına, 2-Tefrik edilen dosyanın sonucunun beklenilmesine" karar vermiştir.

2-g) Dosya Mahkemenin E:2019/185 sayılı esas numarasına kaydedilmiştir.

Mahkemece hem 1- SGK İL MÜDÜRLÜĞÜ/ ŞANLIURFA, hem de 2- HALİLİYE SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI BAŞKANLIĞI davalı olarak gösterilmiştir.

2-h) ŞANLIURFA 1.İŞ MAHKEMESİ: 25.4.2019 gün ve E:2019/185, K:2019/403 sayı ile, "(…)Dava, Haliliye Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının gelir testine ilişkin işlemi Kurum işleminin iptali istemine ilişkindir.

Öncelikle 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 11. maddesinin h bendinde. "Sosyal yardıma hak kazanılmasında ve genel sağlık sigortalılığının tespitinde esas alınacak gelir tespit testlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu testleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla işbirliği yaparak uygulamak." görevi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Sosyal İşler Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında sayılmıştır.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 05.10.2017 Tarih 2015/19562 Esas - 2017/6431 Karar sayılı ilamında da açıklandığı üzere; sigortalıların genel sağlık sigortası primlerinin tahakkuk ve tahsil edilmesi görevi Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) aittir. Ne var ki primlerin tahakkuk ve tahsil edilebilmesi için prime esas gelir testinin usulünce yapılıp kesinleşmiş olması gerekecektir. SGK'ye genel sağlık sigortası prim miktarının belirlenmesinde esas alınacak gelir testi yapma hususunda görev verilmemiş, aksine 633 sayılı KHK ile genel sağlık sigortalılığının tespitinde esas alınacak gelir testlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek ve bu testleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla işbirliği yaparak uygulamak görevi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bırakılmıştır. Dolayısıyla gelir testi uygulamasından kaynaklanan davalarda, 5510 sayılı Kanunun uygulanmasını gerektirir herhangi bir yasal düzenleme olmadığından gelir testinin iptali için açılan davaların çözüm yerinin idari yargı olduğu açıktır. Ancak uyuşmazlığın gelir testinin kesinleşmesinin ardından tahakkuk edecek prim tutarı ve tahsile ilişkin olması durumunda 5510 sayılı Kanunun kapsamında yargılama ve değerlendirme yapılacağından iş mahkemesi görevli olacaktır.

Yukarıda ayrıntılı açıklandığı gibi Haliliye Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi tarafından yapılan gelir testine ilişkin idari prosedür dava dosyasında görevli mahkeme idari yargıdır. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunun 1. maddesine göre göreve ilişkin kurallar, kamu düzenindendir. Anılan Kanunun 114/1 -b maddesi gereğince yargı yolunun caiz olması dava şartı olup. 115. maddesine göre Mahkeme, dava şartlarının mevcut olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır. Bu haliyle alınan karar idari bir karar olduğundan idari kararın yerinde olup olmadığının denetlenmesi idare mahkemesinin görev alanında olduğundan mahkememizce görevsizlik kararı verilmiştir.

HÜKÜM: Gerekçesi yukarda açıklandığı üzere;

Alınan karar idari bir karar olduğundan idari kararın yerinde olup olmadığının denetlenmesi idare mahkemesinin görev alanında olduğundan mahkememizin GÖREVSİZLİĞİNE,

Karar kesinleştiğinde ve talep halinde dosyanın görevli Şanlıurfa İdare Mahkemesi'ne gönderilmesine…" karar vermiş, bu karar istinaf yoluna başvurulmaksızın kesinleşmiştir.

2-ı) Davacının talebi üzerine dosya Şanlıurfa 2.İdare Mahkemesine gönderilmiş ise de; Mahkemece 4.10.2019 gün ve E:2019/1185, K:2019/955 sayı ile, dosya esas kaydı kapatılarak Mahkemesine iade edilmiştir.

2-i) Davacının talebi üzerine dosya Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Hicabi DURSUN'un Başkanlığında, Üyeler: Şükrü BOZER, Mehmet AKSU, Birol SONER, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 28.5.2020 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre: idari ve adli yargı yerleri arasında anılan Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde davacının "prim ödememe kapsamına alınması/ Haliliye Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılan gelir testine ilişkin idari prosedür" yönünden olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu; adli yargı dosyasının 15. maddede belirtilen yönteme aykırı olarak, taraflarca herhangi bir talep olmadan doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği; Mahkememizce dosyanın iade edilmesi üzerine bu defa, davacının talebiyle birlikte, dosyanın usulüne uygun olarak, idari yargı dosyası da temin edilerek Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği anlaşılmaktadır.

Usule ilişkin herhangi bir noksanlık görülmediğinden esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ'nin davada adli yargının, Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacının Genel Sağlık Sigortası kapsamında prim ödememesi gerektiğinden bahisle yaptığı itiraza ilişkin olarak, Haliliye Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığınca verilen, "…hane halkı ziyareti sonucunda yapılan gelir hesaplaması, güncel GSS mevzuatı ve Vakfımızın karar organı olan Mütevelli Heyetinin kararıyla Gelir Testi itirazınız G1 olarak tescillenmiştir…" içerikli ve 26.02.2016 tarih ve 2016-1/73 sayılı kararın iptali istemine ilişkin bulunmaktadır.

29/05/1986 gün ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 1. maddesinde (Değişik madde: 16/06/1989 - 3582/1 md.), "Bu Kanunun amacı; fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir." hükmü ile kanunun amacı belirtilmiş;" Kapsam" başlıklı 2.maddesinde; Fakrü zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan (...)[1] vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkanı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişiler bu Kanun kapsamı içindedir.

(Ek fıkra: 30/5/1997-KHK-572/17 md.; Değişik ikinci fıkra: 17/4/2008-5754/77 md.)Ancak, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde sayılan genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin 5510 sayılı Kanun gereği ödedikleri katılım payları bu Kanun kapsamındadır. Ancak yıl içinde ödenen tutarlar, takip eden yılda Hazine tarafından Fona geri ödenir.

(Ek fıkra: 4/7/2012-6353/17 md.) Ayrıca, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmakla veya bu kuruluşlarca aylık veya gelir bağlanmış olmakla birlikte, Fon Kurulunca belirlenecek ölçütlere göre; hane içindeki kişi başına düşen geliri, onaltı yaşından büyükler için belirlenen aylık net asgari ücretin 1/3'ünden az olan kişilerden fakir ve muhtaç durumda bulunanlar da bu Kanun kapsamındadır.

(Ek fıkra: 4/7/2012-6353/17 md.) Her türlü acil durum ve afetten zarar görenler ve şehit yakınları ile gaziler ise, Fon Kurulu ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca belirlenecek kriter ve süreler çerçevesinde bu Kanun ile sağlanacak haklardan yararlandırılır."nükmüne yer verilmiş; aynı Kanunu'nun 3. maddesinde, "Bu Kanunda öngörülen hizmetlerin gerçekleştirilmesi için Cumhurbaşkanınca görevlendirilen Cumhurbaşkanı yardımcısına veya bakana bağlı ve T.C. Merkez Bankası nezdinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuştur.[3]"hükmü ile Sosyal Dayanış ve Yardımlaşma Fonu'nun kuruluşu yapısı belirlenmiştir..

1/12/2004 gün ve 5263 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'un (mülga) 1. maddesinde, bu Kanunun amacının, 29.5.1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun uygulanmasını sağlamak üzere Başbakanlığa bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün kurulması, teşkilâtı, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu ifade edilmiş, 2. maddesinde, bu Kanunda geçen vakfin, il ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarını ifade ettiği belirtilmiş, 5. maddesinde, vakıflarda çalıştırılacak personelin nitelikleri ile özlük hakları ve diğer hususlarla ilgili belirlenecek kriterleri görüşmek ve karara bağlamak" fon Kurulunun görevleri arasında sayılmıştır.

5263 sayılı Kanun, 08/06/2011 tarih ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 35. maddesi ile yürürlükten kaldırılmış, aynı kanun hükmünde kararnamenin 11. Maddesinde yer alan "3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulanmasını sağlamak için gerekli idari ve mali tedbirleri almak." şeklindeki düzenleme ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü adı altında; 10.07.2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile de; kurulan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ana hizmet birimi olarak yeniden yapılandırıldığı tespit edilmiş; 08.06.2011 tarih ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu" başlıklı 34. Maddesin 3. Fıkrasının c bendinde "c) İl ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarında çalıştırılacak personelin nitelikleri ile özlük hakları ve diğer hususlarla ilgili belirlenecek kriterleri görüşmek ve karara bağlamak." fonun görevleri arasında sayılmış; 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin belirtilen hükümleri 2/7/2018 tarih ve 703 sayılı KHK'nin 3.maddesiyle yürürlükten kaydırılmıştır.

Bu bağlamda 29/05/1986 gün ve 3294 Sayılı Kanun incelendiğinde; Kanunun "Vakıflar" başlıklı

7.maddesinde; "– (Değişik birinci fikra: 1/12/2004-5263/19 md.) Bu Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdî ve aynî yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kurulur.

(Değişik ikinci fikra: 1/12/2004 – 5263/19 md.) Mülkî idare amirleri vakfin tabii başkanı olup, illerde belediye başkanı, defterdar, il millî eğitim müdürü, il sağlık müdürü, il tarım müdürü, il sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu müdürü ve il müftüsü; ilçelerde belediye başkanı, mal müdürü, ilçe millî eğitim müdürü, Sağlık Bakanlığının ilçe üst görevlisi, varsa ilçe tarım müdürü ve ilçe müftüsü vakfin mütevelli heyetini oluşturur. Ayrıca her faaliyet dönemi için, il dahilindeki köy ve mahalle muhtarlarının valinin çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kendi aralarından seçecekleri birer muhtar üye ile ilde kurulan ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri iki temsilci ve hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi; ilçe dahilindeki köy ve mahalle muhtarlarının kaymakamın çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile kendi aralarından seçecekleri birer üye ile ilçede kurulu ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri bir temsilci ve hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi mütevelli heyetinde görev alırlar. İl veya ilçede bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşu olmaması halinde, hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği üçüncü bir kişi daha mütevelli heyetinde görev yapar.

(Ek fikra: 20/2/2014-6525/18 md.) Büyükşehir belediyesi bulunan illerdeki il ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarında, ikinci fikrada hayırsever vatandaşlar arasından seçileceği belirtilen iki üye; il sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları için doğrudan vali tarafından, ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları için ise kaymakamın teklifi üzerine vali tarafından belirlenir. Ayrıca, il veya ilçede bu Kanunda belirlenen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşu bulunmaması hâlinde il sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları için doğrudan vali tarafından, ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları için ise kaymakamın teklifi üzerine vali tarafından üçüncü bir kişi daha belirlenir. İl veya ilçe sınırları içerisinde köy bulunmaması hâlinde, köy muhtarı yerine bir mahalle muhtarı daha mütevelli heyetinde görev yapar. İlde vali, bir vali yardımcısını başkan vekili olarak; büyükşehir belediye başkanı, genel sekreteri veya genel sekreter yardımcısını; il belediye başkanı da bir belediye başkan yardımcısını toplantılarda kendisini temsil etmek üzere görevlendirebilir.

Vakıf senetleri mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından Medeni Kanundaki hükümlere göre tescil ettirilir.

(Mülga dördüncü fikra: 1/12/2004-5263/19 md.)

(Ek fikra: 16/5/2018-7144/7 md.) Vakıflar, 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 34 üncü maddesinin ikinci fikrası hükmüne göre, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce imzalanacak işletme düzeyinde toplu iş sözleşmesi kapsamında işyerleridir." Hükmüne;

"Vakfin gelirleri" başlıklı 8.maddesinde; "–Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının gelirleri;

a) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılacak miktardan,

b) (Mülga: 7/12/2004-5272/87 md.)

c) (Mülga: 2/3/2014-6529/16 md.)

d) İşletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirlerden,

e) Diğer gelirlerden,

Teşekkül eder." Hükmüne;

20/2/2008 tarih ve 5737 sayılı Vakıflar Kanununun "Tüzel kişilik" başlıklı 4.maddesinde; "– Vakıflar, özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir." Hükmüne yer verilmiş;

25/01/213 tarih ve 28539 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları ile Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmeliğin 19. maddesinde; bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte muhtaçlık kararının alınması ve aylıkların bağlanmasına ilişkin tüm iş ve işlemlerin Vakıflar tarafından yerine getirileceği kurala bağlanmış, anılan Yönetmeliğin "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinin (e) bendinde, mütevelli heyetinin; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının karar organını, (i) bendinde ise, vakfın; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarını ifade ettiği belirtilmiştir.

Son olarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün resmi Web sitesinde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına ilişkin olarak; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıflarının, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümlerine istinaden Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak üzere her il ve ilçede Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulmuş oldukları, halihazırda ülke genelinde 1.003 SYD Vakfının hizmet verdiği; SYD Vakıflarının Gelirlerinin: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılan miktardan, işletme/iştiraklerden elde edilecek gelirlerden ve diğer gelirlerden oluştuğu; 5737 sayılı Vakıflar Kanununun 4 üncü maddesinde, Vakıfların özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olduklarının açıkça hükme bağlandığı; her bir SYD Vakfının ayrı ayrı birer işyeri olduğu (4857 sayılı İş Kanunu çerçevesinde) ve her birinin ayrı karar organlarının bulunduğu ifade edilmek suretiyle, vakıfların işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi oldukları hususuna açıklık getirildiği görülmektedir.

Olayda, davacı tarafından; Genel Sağlık Sigortası kapsamında prim ödememesi gerektiğinden bahisle yaptığı itiraza ilişkin olarak, Haliliye Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi Başkanlığınca verilen, "…hane halkı ziyareti sonucunda yapılan gelir hesaplaması, güncel GSS mevzuatı ve Vakfımızın karar organı olan Mütevelli Heyetinin kararıyla Gelir Testi itirazınız G1 olarak tescillenmiştir…" içerikli ve 26.02.2016 tarih ve 2016-1/73 sayılı kararın iptali istemiyle dava açıldığı; konuya ilişkin olarak davalı Vakıf tarafından İş Mahkemesine sunulan cevap dilekçesinde; Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Gelir Tespiti, Tescil ve İzleme Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği'nin 14. maddesi 5.fikrasında "Bakanlık veya SGK tarafından aile bireylerine ilişkin, aile içinde kişi başına düşen geliri etkileyecek diğer unsurların belirlenmesi halinde, bu unsurlara göre Vakıf personeli tarafından yapılacak tespitler sonucu elde edilen bilgiler de kişilerin gelir tespitinde dikkate alınır" denildiği; davacının Gelir Tespiti amacıyla kurumlarına ilk

20/08/2014 tarihinde başvurduğu, ilk hane ziyaretinin personellerince 04/09/2016 tarihinde gerçekleştirildiği; davacının başvurusu sonucu ikinci hane ziyaretinin 17/12/2015 tarihinde gerçekleştirildiği; ikinci hane ziyareti raporunda, memurlarının; Yönetmeliğin 14.maddesi gereği önceki hane ziyaretlerinden edindiği tecrübe doğrultusunda davacının gelirini düşük göstermek amacıyla ikametini ailesinin yanından aldığı, boş bir inşaatı kötü niyetli olarak ikamet adresi gösterdiği, ailesinin maddi durumunun Şanlıurfa ortalamasının üstünde olduğu ve bu nedenle G1 olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatine ulaşmış olduğu; bu tespitte kasıtlı bir durum bulunmadığı; görevli personelin davacıyı G1 veya prim ödememe kapsamına almasında hiçbir çıkarının olmadığı; Yönetmeliğin, hane ziyaretini zorunlu tuttuğu, ziyarete giden memurun görüşü doğrultusunda karar verme yetkisini, Vakıf Mütevelli Heyetine verdiği, davacının hane ziyaretlerinden sonra yapmış olduğu bütün başvuruların mütevelli heyet tarafından görüşüldüğünü ve reddedildiği ifade edilerek; davanın reddinin gerektiği savunulmuştur.

Konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile somut olay birlikte irdelendiğinde; 3294 sayılı Kanun'a göre faaliyet gösterecek vakıfların mütevelli heyetleri (çoğunlukla) belli kamu görevlilerinden oluşmasına rağmen, gerek 3294 sayılı Yasada, gerek diğer düzenlemelerde; söz konusu vakıfların kamu tüzel kişiliği şeklinde kurulduğuna işaret eden özel bir düzenlemeye yer verilmeyip, söz konusu vakıfların Medeni Kanun hükümlerine tabi olarak kurulup faaliyette bulunmalarının öngörülmüş olması karşısında; davacının, Genel Sağlık Sigortası kapsamında prim ödememesi gerektiğinden bahisle yaptığı itiraza ilişkin olarak, Haliliye Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi Başkanlığınca verilen, "…hane halkı ziyareti sonucunda yapılan gelir hesaplaması, güncel GSS mevzuatı ve Vakfımızın karar organı olan Mütevelli Heyetinin kararıyla Gelir Testi itirazınız G1 olarak tescillenmiştir…" içerikli ve 26.02.2016 tarih ve 2016-1/73 sayılı kararın iptali istemiyle açtığı davanın özel hukuk hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerekecektir.

Bu durumda; davaya konu edilen işlemin, 3294 sayılı yasanın 7. maddesi kapsamında vakıf mütevelli heyeti kararı ile yapıldığı, 3294 sayılı yasa gereğince söz konusu vakıfların Medeni Kanun hükümlerine tabi olarak kurulup faaliyette bulunmalarının öngörülmüş olması nedeni ile dava konusu işlemin kamu gücü kullanılmak suretiyle tesis edildiğinin kabulünün mümkün bulunmadığı sonucuna varılmakla; davanın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Şanlıurfa 1.İş Mahkemesinin, 25.4.2019 gün ve E:2019/185, K:2019/403 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

S O N U Ç: Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Şanlıurfa 1.İş Mahkemesinin, 25.4.2019 gün ve E:2019/185, K:2019/403 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 28.5.2020 gününde Üye Ahmet ARSLAN'ın KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Hicabi	Şükrü	Mehmet	Birol
DURSUN	BOZER	AKSU	SONER

Üye	Üye	Üye
Aydemir	Nurdane	Ahmet
TUNÇ	TOPUZ	ARSLAN

KARŞI OY

Dava, Haliliye Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının gelir testine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 11. maddesinin h bendinde, "Sosyal yardıma hak kazanılmasında ve genel sağlık sigortalılığının tespitinde esas alınacak gelir tespiti testlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu testleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla işbirliği yaparak uygulamak." görevi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Sosyal İşler Genel Müdürlüğü nün görevleri arasında sayılmıştır.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 05/10/2017 günlü, E:2015/19562, K:2017/6431 sayılı kararında; sigortalıların genel sağlık sigortası primlerinin tahakkuk ve tahsil edilebilmesi görevi Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) ait olduğu, primlerin tahakkuk ve tahsil edilebilmesi için prime esas gelir testinin usulünce yapılıp kesinleşmiş olmasının gerektiği, SGK'ye genel sağlık sigortası prim miktarının belirlenmesinde esas alınacak gelir testi yapma hususunda görev verilmediği, 633 sayılı KHK ile genel sağlık sigortalılığının tespitinde esas alınacak gelir testlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek ve bu testleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla işbirliği yaparak uygulamak görevinin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bırakıldığı, dolayısıyla gelir testi uygulamasından kaynaklanan davalarda, 5510 sayılı Kanunun uygulanmasını gerektirir herhangi bir yasal düzenleme olmadığından gelir testinin iptali için açılan davaların çözüm yerinin idari yargı olduğu açık olduğu, ancak uyuşmazlığın gelir testinin kesinleşmesinin ardından tahakkuk edecek prim tutarı ve tahsile ilişkin olması durumunda 5510 sayılı Kanunun kapsamında yargılama ve değerlendirme yapılacağından iş mahkemesi görevli olacağını vurgulamıştır.

Yukarıda açıklandığı üzere; Haliliye Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi tarafından yapılan gelir testine ilişkin idari işlemden kaynaklanan uyuşmazlığın görüm ve çözüm yeri idari yargı yerleri olduğundan çoğunluk kararına katılmıyorum.

ÜYE
Ahmet ARSLAN